

บทที่ 1

บทนำ

ในการศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ และวิเคราะห์ศักยภาพธุรกิจชุมชน ตำบลแม่คือ ตำบลลวงใต้ ตำบลสันปูเลย ตำบลป่าเมี่ยง และตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของกลุ่มธุรกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชน เพื่อให้พัฒนาก้าวหน้าทันตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสามารถดำรงกิจกรรม หรือธุรกิจของตนในโลกยุคปัจจุบันได้อย่างดีอีกด้วย

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เศรษฐกิจภายใต้แนวคิดแบบเสรีนิยม (ทุนนิยม) ที่ผ่านมามีแนวโน้มว่าเศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่ก็ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ไว้มาก ในความเป็นจริงแล้วสังคมเกิดการขาดระเบียบวินัย และนิยมวัตถุ ขาดการส่งเสริมด้านทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมให้ชาวบ้านประกอบอาชีพโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการปรับตัวไปสู่การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม ปัญหาต่าง ๆ ตามมา ได้แก่ ปัญหาคนในชุมชนขาดการเรียนรู้การประกอบอาชีพ รวมทั้งปัญหาความยากจนซึ่งมาจากหลายสาเหตุ สิ่งที่จะช่วยให้คนในชุมชนเกิดอาชีพที่เลี้ยงตนเองได้ คือ การนำทุนจากทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางสังคม และภูมิปัญญาที่มีอยู่ในบุคคลมาสร้างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้คนในชุมชนอยู่ได้ด้วยความสามารถ และภูมิปัญญาของตน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 สรุปความได้ว่า การพัฒนาประเทศต้องทำตามลำดับ โดยสร้างพื้นฐานคือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้น ใช้วิธีการและอุปกรณ์แบบประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อมีพื้นฐานที่มั่นคงและปฏิบัติได้จริง จึงเสริมสร้างความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นโดยลำดับต่อไป ซึ่งถือได้ว่าเป็นการพระราชทานแนวทางพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นครั้งแรก ต่อมาพระองค์ท่านได้ทรงจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้น เพื่อทำหน้าที่เสมือนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติมีชีวิตให้ประชาชนได้มาศึกษาเรียนรู้ภาคปฏิบัติอย่างแท้จริงก่อนนำไปประยุกต์ใช้กับตนเอง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ

ในการพัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนินไปบนทางสายกลาง ทั้งนี้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ คือ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียง ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุและผล โดยคำนึงถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง เตรียมตัวให้พร้อมต่อการรองรับผลกระทบใด ๆ จากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก โดยต้องตั้งอยู่บนเงื่อนไข 2 ประการ ได้แก่ เงื่อนไขความรอบรู้ รอบคอบ คือ นำวิชาการต่าง ๆ มาประกอบกันอย่างเหมาะสมในการวางแผนงาน และเงื่อนไขคุณธรรม คือ ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริตและความ پاکเพียรในการดำเนินชีวิตซึ่งจะเห็นได้ว่าพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีมานานแล้วและทุกคนพร้อมปฏิบัติตามถึงทุกวันนี้

รัฐบาลได้ประกาศนโยบายการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนเป็นยุทธศาสตร์ตามแผนบริหารราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2548 - 2551) โดยถือว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนและสำคัญยิ่งของชาติ ทุกส่วนราชการได้น้อมนำมาเป็นยุทธศาสตร์พระราชทานในการทำสงครามกับความยากจน พล.อ.อ.คงศักดิ์ วันทนา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศนโยบายเน้นหนักเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2549 มอบหมายให้ทุกจังหวัดผลักดันและขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างกว้างขวาง โดยภายในปี 2549 ตั้งเป้าหมาย จำนวน 5,000 หมู่บ้าน ปี 2550 ร้อยละ 50 ของหมู่บ้านทั่วประเทศ และภายในปี 2551 ครบทุกหมู่บ้าน สำหรับลักษณะกิจกรรมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การออม การดำรงชีวิตด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีการทำงานหัตถกรรมมากที่สุดจังหวัดหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจนได้มาตรฐานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นจำนวนถึง 640 รายการ (ไทยตำบลดอทคอม, 2550) ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าด้านหัตถกรรม สำหรับอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ มีการพัฒนาสินค้าอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์

อำเภอดอยสะเก็ดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2445 ที่บ้านเชิงดอย หมู่ที่ 3 ตำบลเชิงดอย และคำว่า ดอยสะเก็ด สันนิษฐานว่าเป็นคำที่เพี้ยนมาจากคำว่า “ดอยเส้นเกศ” ซึ่งเป็นสถานที่เก็บเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบริเวณใกล้กับตัวอำเภอ ซึ่งที่ตั้งและลักษณะทางภูมิศาสตร์ของอำเภอดอยสะเก็ดเป็นอำเภอหนึ่งในจำนวน 22 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือห่างจากจังหวัดประมาณ 18 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 749 ตารางกิโลเมตร หรือ 468,152 ไร่ อาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอพร้าวและอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันออก ติดต่อกับกิ่งอำเภอแม่ออน

จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันตก ติดกับอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอดอยสะเก็ด พื้นที่ทั่วไปเป็นป่าและภูเขา เนื้อที่ป่าส่วนใหญ่จะอยู่ทางทิศเหนือ และทางทิศตะวันออก ส่วนที่ราบมีประมาณ 1 ใน 5 ของพื้นที่ทั้งหมดอยู่ทางทิศใต้และทางทิศตะวันตก ราษฎรใช้พื้นที่ดังกล่าวในการเพาะปลูกในอำเภอดอยสะเก็ดมีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย สามารถใช้บริโภคได้ ตลอดจนน้ำที่ใช้ในการเกษตรมี 4 สาย คือ น้ำแม่กวงไหลผ่านท้องที่ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลลวงเหนือ ตำบลตลาดขวัญ ตำบลสันปูเลย แม่น้ำดอกแดงไหลผ่านท้องที่ตำบลเชิงคอย ตำบลป่าป้อ ตำบลสง่าบ้าน น้ำแม่ฮ้องฮักไหลผ่านตำบลเชิงคอย ตำบลป่าลาน ตำบลสง่าบ้าน น้ำแม่โป่งไหลผ่านท้องที่ตำบลแม่โป่ง ตำบลแม่ฮ้อยเงิน ตำบลตลาดใหญ่ ตำบลแม่คือ แม่น้ำทั้ง 4 สาย จะมีมากในช่วงฤดูฝน และน้ำจะน้อยในช่วงฤดูแล้ง แต่ไม่ถึงกับขาดน้ำในช่วงประมาณเดือนเมษายน ทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้และภูเขาโดยเฉพาะท้องที่ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลลวงเหนือ ตำบลแม่โป่ง มีไม้เบญจพรรณ และไม้เศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้รัง และอื่น ๆ เป็นต้น ส่วนแร่ธาตุสำคัญ เช่น แร่ดีบุกมีมากในท้องที่ตำบลป่าเมี่ยงและตำบลแม่โป่ง ซึ่งหินไลโนสโตนที่ใช้ทำถนนจะมีมากในท้องที่ตำบลแม่โป่งเช่นกัน

อำเภอดอยสะเก็ดมีประชากร 63,721 คน แบ่งเป็นชาย 31,166 คน เป็นหญิง 32,344 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยต่อพื้นที่ 84.8 คน/ตารางกิโลเมตร ในเขตเทศบาลเท่ากับ 772.6 คน/ตารางกิโลเมตร นอกเขตเทศบาลเท่ากับ 79.9 คน/ตารางกิโลเมตร การคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอจังหวัดมีต่อไปดังนี้ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1007 (เชียงใหม่ - ดอยสะเก็ด) ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 118 (ดอยสะเก็ด - เชียงราย) และทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1014 (ดอยสะเก็ด - บ่อสร้าง) แบ่งการปกครองออกเป็น 14 ตำบล 109 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล 13 แห่งการเกษตร อาชีพหลักทางการเกษตร ได้แก่ ทำนา ประมาณร้อยละ 75 และทำสวนประมาณร้อยละ 10 ไร่นาสวนผสมประมาณร้อยละ 15 พืชเศรษฐกิจ คือ ข้าวออก กระเทียม อาชีพอื่น ๆ ได้แก่ การงานหัตถกรรมท้องถิ่น และรับจ้างทั่วไป

ประวัติความเป็นมาของตำบลแม่คือ คำว่า “แม่คือ” มาจากคำว่า “แม่” หมายถึงแม่น้ำ และคำว่า “คือ” หมายถึงคันสำหรับกั้นน้ำ จากคำบอกเล่าสมัยก่อนมีหนองน้ำขนาดใหญ่อยู่บริเวณหน้าวัดแม่คือทางทิศตะวันออก หนองน้ำนี้เกิดจากการไหลของแม่น้ำแม่ดอกแดงต่อมามีผู้คนเข้ามาบุกเบิกป่าบริเวณหนองน้ำเพื่อเป็นที่ทำกิน และพากันขุดลอกดินขึ้นกั้นน้ำ ทำเป็นคันนา นับเป็นที่มาของ “แม่คือ” ตั้งแต่นั้นมา ผู้คนดั้งเดิมที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัย ได้แก่ ไทยยวนและไทยใหญ่

สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบ ใช้สำหรับการทำการเกษตรกรรม อาณาเขตตำบลทิศเหนือ ติดกับตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ทิศใต้ติดกับเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันออกติดตำบลแม่ปูคา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตกติดกับตำบลสำราญราษฎร์และตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมี 4,701 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,749 หลังคาเรือน อาชีพหลักทำนา สถานที่สำคัญของตำบลแม่คือ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คือ วัดแม่คือ วัดป่าแพ่ง วัดไชยพุกยวาส วัดนาคาสถิต เป็นต้น

การจัดการความรู้เป็นกลวิธีที่ใช้ควบคู่กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการวิเคราะห์สาเหตุ และหาทางแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อเป็นการรับทราบปัญหา สาเหตุ ความต้องการ หาทางช่วยเหลือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน จนสามารถยกระดับไปเป็นสินค้าพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเพื่อยกระดับสู่มาตรฐานสินค้าชุมชน โดยบูรณาการกับการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาวิชาศิลปกรรมได้ฝึกปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน เพื่อแสดงแนวทางในการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนหรือการทำงาน อันเป็นแนวทางพัฒนาท้องถิ่นของตน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ และวิเคราะห์ศักยภาพธุรกิจ ตำบลแม่คือ ตำบลลวงใต้ ตำบลสันปูเลย ตำบลป่าเมี่ยง และตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ มีดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาความต้องการชุมชน เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และศักยภาพชุมชน
- 2.2 เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์ด้านแนวความคิด กลวิธีการออกแบบ ขั้นตอนการผลิต ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทัศนคติ สภาพแวดล้อม ต้นทุนทางธรรมชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์
- 2.3 การจัดการความรู้ในด้านการออกแบบ และพัฒนาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ
- 2.4 การจัดการความรู้เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการ การตลาด การผลิต การดำเนินงานด้านธุรกิจชุมชน
- 2.5 การจัดการความรู้ โดยการกำหนดจุดเน้นที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อพัฒนาชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืน

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้กลวิธีการจัดการความรู้ และกลวิธีออกแบบผลิตภัณฑ์ และวิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจชุมชน อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ มีดังต่อไปนี้

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ส่วนด้านพื้นที่ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ตำบลแม่คือ ตำบลลวงใต้ ตำบลสันปูเลย ตำบลป่าเมี่ยง และตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มธุรกิจชุมชนงานหัตถกรรมท้องถิ่น ในโครงการ “ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น” ตำบลแม่คือ ตำบลลวงใต้ ตำบลสันปูเลย ตำบลป่าเมี่ยง และตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่

3.2.1	กลุ่มตัวอย่างที่ 1	คุณสุธรรม	ไชยเลิศ
3.2.2	กลุ่มตัวอย่างที่ 2	คุณทองเหลา	กาอินตะ
3.2.3	กลุ่มตัวอย่างที่ 3	คุณประไพ	เพื่อนล้อม
3.2.4	กลุ่มตัวอย่างที่ 4	คุณสว่าง	ไสสม
3.2.5	กลุ่มตัวอย่างที่ 5	คุณจีระเดช	ใจกำ
3.2.6	กลุ่มตัวอย่างที่ 6	คุณเมทินี	วงศ์จันทร์
3.2.7	กลุ่มตัวอย่างที่ 7	คุณสมเพชร	แสงมา
3.2.8	กลุ่มตัวอย่างที่ 8	คุณประเสริฐ	กุนาพล

3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการศึกษา และประกอบในงานวิจัย ได้แก่ ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทฤษฎีการจัดการความรู้ การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น ทั้งความรู้เกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และแนวทางการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ.2549 (OTOP Product Champion)

4. ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่คือ ตำบลลวงใต้ ตำบลสันปูเลย ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

4.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

4.1.1 การสร้างความเข้าใจในการทำงานวิจัย ที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการวิจัยแบบให้ชุมชนมีส่วนร่วม ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำธรรมชาติ คนเฒ่าคนแก่ที่ชาวบ้านให้ความยอมรับนับถือ ชาวบ้านผู้ประกอบการ

4.1.2 การศึกษาบริบทชุมชน ได้แก่ ด้านสภาพพื้นที่ ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพทางเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาชาวบ้าน และสภาพปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน

4.1.3 การศึกษาบริบท เกี่ยวกับวิถีชีวิต การทำมาหากิน ปัญหาสิ่งแวดล้อม การอพยพ ย้ายถิ่นข้อมูลเกี่ยวกับครัวเรือน ภาระหนี้สิน รายรับ รายจ่าย ศึกษาความต้องการปัญหา โดยอาศัย การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์ และหาทางแก้ไข

4.1.4 ร่วมกับชุมชน ภาวดี พัฒนาอาชีพ วิสาหกิจชุมชน โดยการศึกษาดูงาน ฝึกอบรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์

4.1.5 การที่กลุ่มเป้าหมายเริ่มตระหนัก และเข้าใจถึงปัญหา ซึ่งค้นพบด้วยการร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์

4.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2.1 ศึกษาเอกสาร หรือรายงานการวิจัย ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น แผนงาน โครงการพัฒนาตำบล ข้อมูล จปฐ. กชช. 2 ค และข้อมูลจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Online Network กับ CD) แผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ

4.2.2 การทำแบบสำรวจ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาบริบทชุมชน เช่น ประเด็นเรื่อง ประวัติบุคคล เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

4.2.3 การสังเกตการณ์โดยตรง (Direct Observation) ด้วยการเดินสำรวจ จุดบันทึก สิ่งต่าง ๆ เช่น จำนวนของบ้าน วัสดุที่ใช้ในการสร้างบ้าน การสังเกตด้วยการเข้าไปร่วมกิจกรรม กับชาวบ้านในการประกอบอาชีพ เพื่อซักถามข้อมูลที่กำลังทำการศึกษา

4.2.4 การศึกษาชุมชนจากกรณีศึกษา (Case Studies and stories) เป็นการศึกษาชุมชน อันเป็นที่มาของเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล ผู้นำชุมชน เพื่อความเข้าใจสภาพการณ์ในชุมชนดีขึ้น

4.2.5 การทำแผนที่ทางความคิด (Mind Map) เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการ โดยการระดมความคิดเห็นของบุคคล ร่วมกันกำหนดหัวข้อเพื่อแสดงความคิดเห็น เป็นการเพิ่มมิติ ของความคิด แยกแยะความคิด ได้แตกแขนงมากขึ้น ทำให้ทุกคนเห็นความสำคัญของปัญหา

4.2.6 กระบวนการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน

4.2.7 ศึกษาดูงานการประกอบอาชีพหัตถกรรม อบรมปฏิบัติการจากแหล่งประกอบการ และชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ด้านการจัดการธุรกิจ การขาย ขั้นตอนการออกแบบ การผลิต และ จำหน่าย

4.2.8 นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงาน และการอบรมปฏิบัติการมาพัฒนาสินค้า ให้ได้มาตรฐาน

4.2.9 จัดทำรายงาน สรุปบทเรียนและองค์ความรู้

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เช่น เผยแพร่ในวารสาร หรือการจดสิทธิบัตร ฯลฯ และหน่วยงานที่จะสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

5.1 สามารถแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานร่วมกับองค์กรพัฒนาชุมชน อบต. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อระดมความคิดเห็นใน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ สาเหตุ วิเคราะห์ สรุปผลได้ตามกำหนด

5.2 บริบท และ ศักยภาพ ของชุมชน เกี่ยวกับการทำหัตถกรรมท้องถิ่น และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ของธุรกิจชุมชน ตำบลแม่คือ ฯลฯ อำเภอคอยสะเกิด จ.เชียงใหม่

5.2.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยการจัดการความรู้ และทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปบริหารจัดการ ซึ่งสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตำบลต่าง ๆ ในอำเภอคอยสะเกิด ในชุมชนและจังหวัดอื่น ๆ ได้

5.2.2 การวิเคราะห์ศักยภาพธุรกิจชุมชน สามารถนำหลักบริหารจัดการด้านการตลาด การจัดการ การเงิน ต้นทุนการผลิตในตำบลแม่คือ ฯลฯ และนำไปใช้ในแหล่งชุมชนอื่น ๆ ได้

5.2.3 สามารถทำวิจัยต่อยอดในชุมชนโดยสะเกิดหรือชุมชนอื่น

5.3 บริการความรู้แก่ประชาชน เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาเปิดอบรม ให้กับธุรกิจชุมชน ตำบลแม่คือ ฯลฯ และเพื่อจัดนิทรรศการ และจัดทำคู่มือวารสารประสานกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ รวบรวมในเอกสารฐานข้อมูล เพื่อถ่ายทอดให้แก่ประชาชนทุกระดับได้

5.4 บริการความรู้แก่ภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการ ตำบลแม่คือ ฯลฯ สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการชุมชน โดยการถ่ายทอดกระบวนการผลิตจริง ที่นำไปจัดจำหน่าย จัดแสดง การถ่ายทอดในกลุ่มมือ เอกสาร และฐานข้อมูล

5.5 นำไปผลิตเชิงพาณิชย์ สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ได้จากการศึกษา อบรม เพื่อพัฒนาสินค้าให้ทุนค่าใช้จ่าย ทุนเวลา ประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ผลิตสินค้าได้จำนวนมากขึ้น

5.6 เป็นการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ได้นวัตกรรมใหม่ เพิ่มจำนวนการผลิต การจำหน่ายและการแข่งขันด้านการตลาดของธุรกิจชุมชนโดยสะเกิด

5.7 การทำวิจัยในครั้งนี้เป็น ประโยชน์ต่อธุรกิจชุมชนตำบลแม่คือ ฯลฯ ในการเพิ่มศักยภาพ การจัดการธุรกิจชุมชนให้สามารถพัฒนาธุรกิจอย่างมีคุณภาพ และสามารถพัฒนาสินค้าสู่โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” สามารถบริหารทรัพยากรต้นทุนทางธรรมชาติ ต้นทุนสิ่งแวดล้อม ตลอดจนนำธุรกิจของตนสู่สากล เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและพลวัตโลก

5.8 ระบุกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์ และผลกระทบที่ได้รับจากผลงานวิจัยที่คาดว่าจะเกิดขึ้นรวมทั้งสนองตอบประเด็นยุทธศาสตร์ใดในยุทธศาสตร์ของแผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548-2551 ทั้งสามด้าน คือ

5.8.1 การจัดการความรู้ประกอบด้วย

- 1) บริบทและศักยภาพชุมชนเกี่ยวกับการทำหัตถกรรมท้องถิ่น และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของธุรกิจชุมชน อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่
- 2) ปัญหาความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่สอดคล้องสภาพแวดล้อม ต้นทุนทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์
- 3) องค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์ศักยภาพ การจัดการ การตลาด การผลิต และการดำเนินงานด้านธุรกิจชุมชน
- 4) การพัฒนาด้านเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) ซึ่งได้แก่ แนวคิดในการพัฒนาขีดความสามารถการแข่งขันของอุตสาหกรรม
- 5) นักศึกษา (ผู้ช่วยวิจัย) ได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชนในการพัฒนา

5.8.2 การพัฒนา ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มธุรกิจชุมชน ตำบลแม่คือ ตำบลลวงใต้ ตำบลสันปูเลย ตำบลป่าเมี่ยง และตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ เกิดการเรียนรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านรูปแบบแนวความคิด กวีธีการออกแบบ ขั้นตอนการผลิต นวัตกรรมใหม่
- 2) กลุ่มธุรกิจชุมชนตำบลแม่คือ ตำบลลวงใต้ ตำบลสันปูเลย ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ เกิดการเรียนรู้ด้านการจัดการ การผลิต การตลาด การบัญชี และการดำเนินงานด้านธุรกิจชุมชน
- 3) จากการใช้เครื่องมือประชาสังคม ทำให้ชุมชนมีการรวมกลุ่ม และมีการสร้างเครือข่ายในตัวเองเป็นการสร้างอำนาจในการต่อรอง
- 4) เกิดการเรียนรู้การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ และสถาบันที่เกี่ยวข้องมารวมตัวดำเนินกิจการในพื้นที่ใกล้เคียงกัน (Geographical Proximity) มีความร่วมมือ เกื้อหนุน เชื่อมโยงและเสริมกิจการกันและกันอย่างครบวงจร (Commonality & Complementarily)
- 5) กลุ่มธุรกิจชุมชนเข้าใจเรื่องการจดสิทธิบัตรว่ามีประโยชน์ต่อผลิตภัณฑ์ ป้องกันการลอกเลียนแบบ หรือนำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง

5.8.3 หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สามารถนำการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ

- 1) พัฒนารวมชนระดับอำเภอ สามารถนำผลจากการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการต่อยอดด้านธุรกิจชุมชน เกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมศักยภาพในทุกด้านของผู้ประกอบการ
- 2) ได้ข้อมูลเชื่อมโยงกับจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน ปัจจุบันกำลังดำเนินการเรื่องการขยายหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ
- 3) ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการจัดการเพื่อส่งเสริมธุรกิจชุมชน
- 4) กระทรวงอุตสาหกรรมนำผลการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน
- 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ นำผลงานวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอน และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
- 6) การจัดการเรียนรู้โดยนักศึกษาได้ทำงานวิจัยในชุมชน นับเป็นประสบการณ์ตรงที่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการเรียน การทำงาน และพัฒนาหมู่บ้านตน
- 7) แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือผลการวิจัยกลุ่มเป้าหมาย ผลการวิจัยที่ได้สามารถเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การประชุมทางวิชาการ การแสดงนิทรรศการวิชาการ การฝึกอบรมให้กับชุมชนต่าง ๆ หรือผู้สนใจทั่วไป

6. ระยะเวลาในการทำวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ทำการวิจัย รวมทั้งหมด 12 เดือน (ปี 2551)

7. นิยามศัพท์

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ในระดับครอบครัว ระดับชุมชน ไปจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ และความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีพอสมควรต่อผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

การจัดการความรู้ หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคล หรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้มีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด

การพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึง การพัฒนาการออกแบบของสินค้าหัตถกรรม
ท้องถิ่นในของตำบลแม่คือ ตำบลลวงใต้ ตำบลสันปูเลย ตำบลป่าเมียง และตำบลแม่ฮ้อยเงิน
อำเภอคอยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่

ศักยภาพธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการจัดการ การตลาด การผลิต การเงิน
การส่งออก ของกลุ่มธุรกิจชุมชนตำบลแม่คือ ตำบลลวงใต้ ตำบลสันปูเลย ตำบลป่าเมียง และตำบล
แม่ฮ้อยเงิน อำเภอคอยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่

